

PROCES REALIZÁCIE HUMANITÁRNEJ POMOCI SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Jana Mráziková^{*)}

ABSTRAKT

Humanitárna pomoc sa v rámci Slovenskej republiky realizuje prostredníctvom činností, ktoré sú nevyhnutné pre splnenie jej cieľa. Tieto aktivity vychádzajú predovšetkým z právnych predpisov a dokumentov na úseku humanitárnej pomoci schválených a prijatých v Slovenskej republike. Spomínané činnosti (úlohy) je možné sprehľadniť do procesu realizácie humanitárnej pomoci.

Kľúčové slová:

Humanitárna pomoc, Slovenská republika, proces realizácie humanitárnej pomoci, činnosti v procese humanitárnej pomoci

ABSTRACT

Humanitarian aid within Slovak republic is implemented through actions which are necessary for fulfillment of its aim. These activities are based mainly on legislation and documents in the field of humanitarian aid approved and accepted in Slovak republic. It is possible clarify mentioned activities (tasks) to the process of implementation of humanitarian aid.

Key words:

Humanitarian aid, Slovak republic, process of implementation of humanitarian aid, activities in process of humanitarian aid

1 ÚVOD

Humanitárna pomoc predstavuje prejav solidarity s ľuďmi a štátmi, ktorí sa ocitli v núdzi. Cieľom operácií humanitárnej pomoci je zmiernenie utrpenia tých, ktorí boli zasiahnutí následkami krízového javu. Proces humanitárnej pomoci Slovenskej republiky pozostáva z činností, ktoré sú potrebné na poskytnutie pomoci. Tieto

---

^{*)} Ing. Jana Mráziková, Katedra krízového manažmentu, Fakulta špeciálneho inžinierstva, Žilinská univerzita v Žiline, ul. 1. mája 32, 010 26 Žilina, 041/513 6721, jana.mrazikova@fsi.uniza.sk

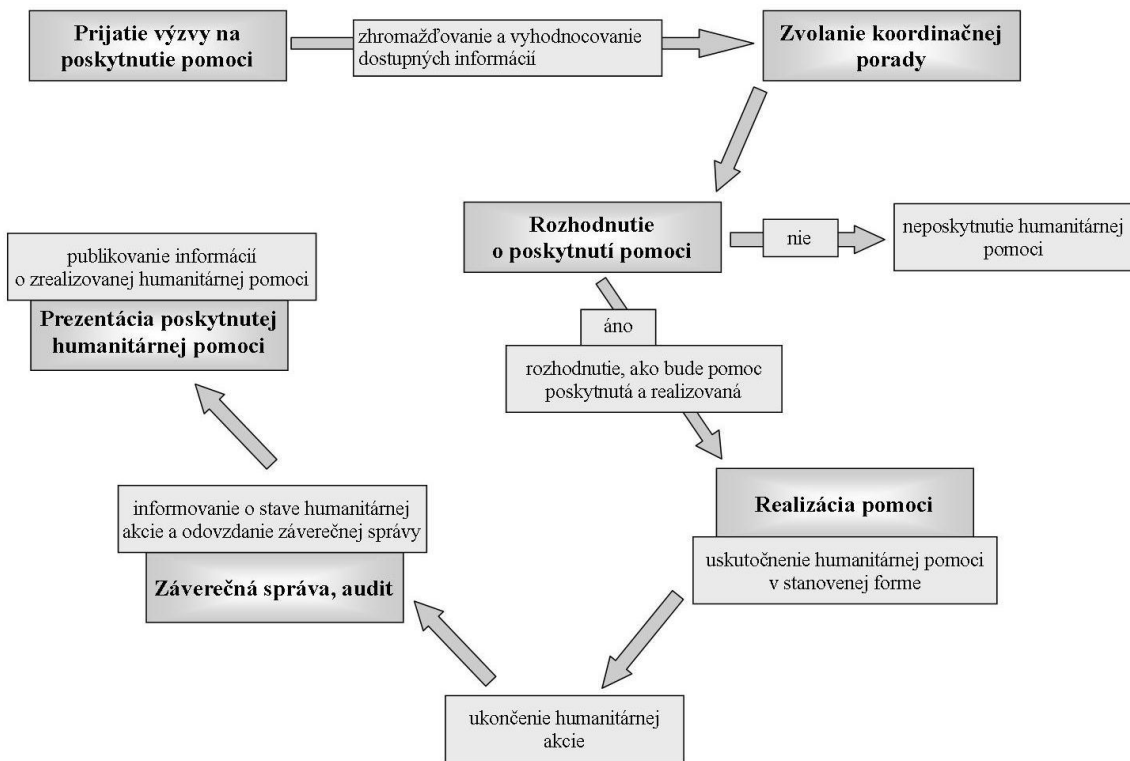
činnosti sú rozdelené do fáz, ktoré je možné zahrnúť aj do modelu uskutočňovania humanitárnej pomoci. V článku budú stručne popísané spomínané fázy a postupné úlohy, ktoré sa v nich nachádzajú.

2 PROCES REALIZÁCIE HUMANITÁRNEJ POMOCI

V procese prípravy a uskutočňovania humanitárnej pomoci musia všetky zúčastnené inštitúcie dodržiavať stanovený postup, ktorý predstavuje rad krokov a opatrení na poskytnutie pomoci zasiahnutej krajine a jej obyvateľom. Uvedené kroky sú rozpracované v dokumente *Mechanizmus poskytovania humanitárnej pomoci Slovenskej republiky do zahraničia*. Stanovený mechanizmus pozostáva z týchto činností:

- prijatie výzvy na poskytnutie pomoci,
- zvolanie koordinačnej porady,
- rozhodnutie o poskytnutí pomoci,
- realizácia pomoci,
- záverečná správa, audit,
- prezentácia poskytnutej pomoci.

Uvedené činnosti predstavujú úlohy, ktoré je nevyhnutné splniť v procese rozhodovania i samotného poskytovania humanitárnej pomoci a jej prezentovania. V rámci týchto rámcových činností sa musí uskutočniť rad ďalších parciálnych aktivít, ktoré napomáhajú pri dosahovaní správneho rozhodnutia o realizácii pomoci. Prijatiu výzvy na poskytnutie pomoci predchádzajú komplexné opatrenia vlády postihnutej krajiny na riešenie krízového javu a pôsobenie jeho následkov na obyvateľov zasiahnutého štátu s využitím vlastných síl, prostriedkov a zdrojov. Na druhej strane je rozhodnutie o poskytnutí humanitárnej pomoci limitované reálnymi možnosťami darcu. Daný postup je znázornený na obrázku 1.

Obrázok 1 Postup realizácie humanitárnej pomoci Slovenskou republikou (Zdroj: vlastné spracovanie podľa Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky, 2006)

3 FÁZY PROCESU REALIZÁCIE HUMANITÁRNEJ POMOCI

Činnosti spojené s rozhodovaním o poskytnutí humanitárnej pomoci je možné rozdeliť do piatich fáz, v rámci ktorých sú plnené špecifické úlohy a opatrenia:

- fáza vzniku požiadavky,
- prípravná fáza,
- rozhodovacia fáza,
- realizačná fáza,
- fáza interpretácie a hodnotenia.

Na plnení úloh v procese rozhodovania a samotného poskytovania humanitárnej pomoci sa podieľa celý rad inštitúcií štátnej správy, ale aj rôznych podnikateľských subjektov, či dobrovoľných organizácií. Tieto prvky a činnosti je možné zoradiť do logického modelu, ktorý je možné optimalizovať.

Fáza vzniku požiadavky predstavuje prvú fázu v procese humanitárnej pomoci. Krízové javy a ich následky ohrozujú životy a zdravie postihnutého obyvateľstva, ako aj ich majetok a životné prostredie, ktoré obývajú.

V tejto fáze sa štát zasiahnutý krízovým javom rozhodne, či požiadava o poskytnutie pomoci. Závisí to hlavne od síl, prostriedkov a zdrojov, ktorými disponuje. V prípade, že krízový jav je rozsiahly a zdroje zasiahnutého štátu pokrývajú len čiastočne alebo úplne nedostatočne potreby jeho obyvateľov, zasiahnutý štát

požiada o pomoc. Žiadosť o pomoc je predložená susedným štátom, humanitárnym organizáciám alebo medzinárodným spoločenstvám (EÚ, OSN, ...).

Prípravná fáza začína výzvou na poskytnutie pomoci. Nakoľko sa SR do vykonávania humanitárnej pomoci zapája aj ako členský štát EÚ (nielen samostatne), žiadosti prijíma národný kontaktný bod, ktorým je Sekcia krízového riadenia Ministerstva vnútra SR.

Po obdržaní výzvy na poskytnutie humanitárnej pomoci Ministerstvo vnútra SR a Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR začnú zhromažďovať a vyhodnocovať všetky dostupné informácie, navzájom ich konzultujú a analyzujú. Prijaté žiadosti sú konzultované aj s ostatnými zainteresovanými partnermi.

Po prípravnej fáze nasleduje *rozhodovacia fáza*. Sekcia krízového riadenia Ministerstva vnútra SR po konzultácii s Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí SR rozhodne o zvolaní koordinačnej porady. Tohto rokovania sa zúčastňujú zástupcovia:

- Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR,
- Ministerstva obrany SR,
- Ministerstva financií SR,
- Správy štátnych hmotných rezerv,
- Platformy mimovládnych rozvojových organizácií,
- Slovenského Červeného kríža,
- ďalších orgánov štátnej správy a iných zainteresovaných osôb.

Po zistení dostupných finančných, materiálnych a ľudských zdrojov účastníci koordinačnej porady prerokujú a prijmu stanovisko k návrhu na poskytnutie pomoci. Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR zabezpečuje schválenie poskytnutia humanitárnej pomoci SR do zahraničia a koordináciu jej uskutočnenia. O zabezpečení humanitárnej pomoci mimo územia SR rozhodne vláda SR, pričom návrh na poskytnutie pomoci do zahraničia predloží vláde SR Ministerstvo vnútra SR.

V prípade kladného rozhodnutia sa v stanovisku k návrhu na poskytnutie humanitárnej pomoci rozhodne o spôsobe uskutočnenia pomoci, ako aj úlohy koordinátora a realizátora príslušnej humanitárnej akcie, zdroje financovania a termíny humanitárnej akcie. Taktiež bude rozhodnuté o forme poskytovanej pomoci a o spôsobe prepravy do zasiahnutej krajiny.

Po kladnom stanovisku v rozhodovacej fáze nasleduje *realizačná fáza*. Po schválení a naplánovaní humanitárnej pomoci je potrebné vybrať formu pomoci pripraviť. Humanitárnu pomoc je možné uskutočniť v týchto formách:

- záchranné akcie, materiálna a technická pomoc – rozhoduje minister vnútra SR so súhlasným stanoviskom ministra zahraničných vecí a európskych záležitostí SR,
- humanitárna pomoc formou finančných príspevkov – zabezpečuje Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR,

- projekty slovenských humanitárnych organizácií – zabezpečuje Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR,
- kombinácia jednotlivých foriem – koordinátorom je Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR.

Po pripravení vybranej formy sa pomoc prepraví na miesto určenia, následne sa rozdelí a poskytne obyvateľom krajiny zasiahnutej krízovým javom a jeho následkami. Po doručení humanitárnej pomoci a jej vykonaní je možné humanitárnu pomoc ukončiť. Po jej ukončení sa všetky humanitárne tímy s ich vybavením môžu vrátiť do vysielajúcej krajiny.

Poslednou časťou procesu humanitárnej pomoci je *fáza interpretácie a hodnotenia*. Pri ukončení humanitárnej akcie realizátor pomoci odovzdá Ministerstvu zahraničných vecí a európskych záležitostí SR záverečnú správu z humanitárnej akcie. Táto správa obsahuje:

- druh pomoci,
- výšku pomoci a celkovo vynaložených prostriedkov,
- informácie o príjemcoch pomoci,
- ďalšie relevantné údaje.

Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí môže zabezpečiť vykonanie nezávislého auditu celého projektu, resp. hodnotenie humanitárnej operácie z hľadiska efektívnosti, adresnosti a celkového prínosu poskytnutej pomoci.

Súčasťou uskutočňovania humanitárnej pomoci SR je aj jej publicita, resp. mediálna prezentácia. Z každej humanitárnej operácie je vydaná tlačová správa s prípadnou fotodokumentáciou. Zodpovednosť za publicitu a mediálnu prezentáciu humanitárnej pomoci na Slovensku má určený koordinátor humanitárnej pomoci.

4 ZÁVER

Humanitárna pomoc zohráva podstatnú úlohu pri riešení krízových javov a pri odstraňovaní a zmiernovaní ich následkov. Súčasná doba si vyžaduje spoluprácu viacerých zložiek a inštitúcií pri pomoci zasiahnutému obyvateľstvu. Proces poskytovania humanitárnej pomoci Slovenskou republikou od prijatia žiadosti o pomoc, cez jej realizáciu, ukončenie a prezentáciu je možné nájsť v dokumente Mechanizmus poskytovania humanitárnej pomoci Slovenskej republiky do zahraničia.

Poskytovanie humanitárnej pomoci predstavuje výrazný spôsob zmiernenia následkov krízových javov, ktorý sa realizuje spolu so záchrannými prácami. Okrem doručenia pomoci na zabezpečenie základných potrieb obyvateľov krajiny zasiahnutej následkami krízového javu umožňuje zlepšiť aktuálnu situáciu postihnutých osôb.

Proces humanitárnej pomoci pozostáva z krokov dôležitých pre pomoc tým, ktorí potrebujú zabezpečiť naliehavé potreby plynúce z pôsobenia následkov vzniknutého krízového javu. Tieto činnosti predstavujú aktivity, ktoré je možné

zaradiť do fáz na uľahčenie identifikovania všetkých úloh (aj čiastkových) spojených s vykonaním humanitárnej pomoci. Taktiež umožní priradiť zodpovednosti realizátorov pomoci k týmto aktivitám a zobrazit' kompetencie v rámci jednotlivých fáz.

V rámci procesu humanitárnej pomoci má SR možnosť osloviť ostatné členské štáty EÚ a využiť tak spoločné kapacity na vykonanie pomoci. Tento variant môže byť využitý v prípade veľkej vzdialenosti ku krajine žiadajúcej o pomoc. Spolupráca s ostatnými členskými štátmi EÚ umožňuje využiť napríklad aj vhodné dopravné prostriedky ekonomicky silnejšej krajiny pri preprave materiálu aj zo Slovenska.

Oblasť humanitárnej pomoci je v súčasnosti aktuálnou témou, s ktorou je možné sa stretnúť v rôznych médiách. Je predmetom záujmu nových hromadných oznamovacích prostriedkov, ale aj internetu. Aj z tohto dôvodu je potrebné venovať zvýšenú pozornosť uvedenej problematike a riešiť aktuálne výzvy v tejto oblasti.

LITERATÚRA

- [1] Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky, Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. 2006. Mechanizmus poskytovania humanitárnej pomoci Slovenskej republiky do zahraničia [on-line]. [cit. 26. 03. 2014]. Dostupné na: [http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_A8084452A0D893CEC1257669003D3DF2_SK/\\$File/Mechanizmus_HP.pdf](http://www.mzv.sk/App/wcm/media.nsf/vw_ByID/ID_A8084452A0D893CEC1257669003D3DF2_SK/$File/Mechanizmus_HP.pdf)
- [2] SlovakAid. Humanitárna pomoc. [on-line]. [cit. 26. 03. 2014]. Dostupné na: <http://www.slovakaid.sk/sk/ako-pomahame/humanitarna-pomoc>
- [3] Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR. Humanitárna pomoc. [on-line]. [cit. 26. 03. 2014]. Dostupné na: http://www.mzv.sk/servlet/content?MT=/App/WCM/main.nsf/vw_ByID/ministerstvo&NCH=Y&OpenDocument=Y&LANG=SK&TG=BlankMaster&URL=/App/WCM/main.nsf/%28vw_ByID%29/ID_BE82855777CDAE26C12576190042EA45
- [4] Zákon č. 617/2007 Z. z. o oficiálnej rozvojovej pomoci a o doplnení zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov
- [5] Zákon č. 387/2002 Z. z. o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnoveho stavu

Článok recenzovali dvaja nezávislí recenzenti.